

**K ŠKRABČEVIM PRISPEVKOM O SKRČENIH OBLIKAH SVOJILNIH ZAIMKOV.
IN SESTAVLJENI SKLANJATVI PRIDEVNIKOV**

Nekatere bistvene točke iz Škrabčeve obravnave skrčenih oblik svojilnih zaimkov (še zlasti s stališča zabeležbe v Brižinskih spomenikih) in sestavljene sklanjatve pridevnikov je mogoče soočiti z vzorci prikazov v primerjalnih in zgodovinskih slovnicaх slovanskih jezikov.

In Škrabec' treatment of the contracted forms of possessive pronouns (particularly in the Freising Monuments) and of the compound adjectival declension, a number of his essential points can be compared with the presentation in comparative and historical grammars of Slavic languages.

1. F. R a m o v š v uvodu k svoji izdaji Brižinskih spomenikov (1937, 11) med razločevalnimi posebnostmi Brižinskih spomenikov navaja tudi razmerje med skrčenimi in neskrčenimi oblikami svojilnih zaimkov. Na to posebnost je opozoril v svojih spisih že Škrabec. Navedeno mesto se pri R a m o v š u glasi takole: "/p/oleg neskrčenih oblik *moie, moiv, moia, tuoüu, zuoge, fuoge* v vseh treh spomenikih imamo tudi *me, mo, tua, tuo, zuem, mega, memu, vuecŋne/.*" A. V. I s a č e n k o je v svoji knjigi *Jazyk a pôvod frizinských pamiatok* (Bratislava 1943), v kateri je skušal ovreči tezo o slovenskosti BS, omenjeno vprašanje komentiral na str. 85: "Ramovš sagt nicht, dass die kontrahierten Formen nur in den Beichten stehen, während die Adhortatio ausschliesslich die langen Formen, *zuoge, suoge, zuoimi, zuoim* kennt." Na spornost njegovega izvajanja je opozoril v oceni Isačenkove knjige že B a j e c (SR II, 1949, 161): "Pripominjam, da je v vsej Adh. samo en primer, ki bi mogel biti skrčen (*vzezarstvo suoge*, II 63), vsi drugi so takšni, ki tudi v Br. I in Br. III niso kontrahirani." In podobno je razmerje med skrčenimi in neskrčenimi oblikami v posameznih spomenikih registriral, kot smo videli zgoraj, tudi že Škrabec. Opozoriti velja, podobno kot v večini drugih postavk, da se oboje oblike dobijo v I. in III. sp. Poleg tega se v II 107 (v delu II. sp. torej, ki ga je Isačenko ločil od Adh.) dobi očitno skrčena oblika za or. ed. ž: *ese oni to vuelico strastiu stuorise.*

Isačenkove trditve je dodatno negativno osvetlil tudi F. T o m š i č (SR XI, 1958, 31 sl.), kjer v bistvu izhaja iz razmerja oz. odnosa Brižinskih spomenikov do stare cerkvene slovanščine: "Kontrakcija vokalov v stari cerkveni slovanščini sicer ni neznana, vendar celo v tistih kategorijah besed, ki jo poznajo, ni nikjer tako dosledna kakor v brižinskih spomenikih. Novost v naših spomenikih je v tem, da se pojavlja

pri takšnih besedah, ki se v stari cerkveni slovanščini nikdar ne kontrahirajo, namreč pri svojilnih zaimkih *moj, tvoj, svoj*. Slovenščina je pozneje to kontrakcijo dosledno izpeljala. V brižinskih spomenikih se vidi šele prva faza tega procesa. Kontrahirajo se namreč samo zlogi *-oja-*, *-oje-*, *-ojo-*, ne zajame pa kontrakcija še *-oji-*, *-oje-*. Kontrahirane oblike so v spomenikih zastopane precej neenotno; največ jih je v B I (10), v B III samo ena, v B II pa nobena. Slika postane nekoliko jasnejša, če kontrahirane oblike primerjamo z nekontrahiranimi, a kontrakcije zmožnimi oblikami. Takih nekontrahiranih oblik je največ v B III (7), v B I sta 2, v B II pa ena sama (*svoje* II 63). Da bi nekontrahirane oblike v B II izpričevale stosl. tradicijo, kakor trdi Isačenko, ne more veljati, ker B II glede tega dejansko sploh ne prihaja v poštev, prej bi smeli kaj takega prisoditi oblikam v B III. Vendar tudi tam ni potrebno, ker so se ob kontrahiranih oblikah zmeraj sproti lahko obnavljale nekontrahirane tako zaradi nom. sg. *moj, tvoj, svoj* in zaradi sklonov z *-oji-* in *-oje-*, v katerih tedaj sploh še ni bilo kontrakcije. V zloženi pridevniški sklanjatvi je bila kontrakcija izpeljana v vseh sklonih, ker so bili v končnicah povsod taki zlogi, ki so se dali kontrahirati (*-oje-*, *-éje-*, *-lji-*), in tako ne beremo v brižinskih spomenikih niti ene nekontrahirane oblike. Glagol *stojati* pa nasprotno kaže oboje oblike: *stati* II 71, 87, *dostalo* I 16 : *stojal* III 56. To stanje potrjuje, kar smo rekli o nekontrahiranih in kontrahiranih oblikah pri svojilnih zaimkih, ker je pri tem glagolu mogoče računati z oblikami sedanjika, ki je podpiral nekontrahirane oblike. /.../ Pravkar omenjena zložena sklanjatev se močno loči od starocerkvenoslovanske. Slovenščina je podobno kot drugi slovanski jeziki v tej sklanjatvi kmalu prišla pod vpliv pronominalne sklanjatve, in sicer so se končnice *-ajego*, *-ujemu* zaradi *mojega*, *mojemu* spremenile v *-ojego*, *-ojemu* in potem dalje v *-égo*, *-ému*, in to v vseh treh spomenikih, tako da ni najti niti ene oblike, ki bi spominjala na staro cerkveno slovanščino. Prim. *nepravdnéga* III 29, *denašnégo* III 41, *světému* I 3, *vrhnému* II 60, *vsemogot'ému* III 25."

2. Ker je tematika še vedno aktualna, se bom v svojem prispevku osredinila zlasti na Škrabčeva izvajanja v zvezi s problemom skrčenih končnic pri svojilnih in nekaterih drugih zaimkih ter s sestavljeno sklanjativjo, kakor so objavljena v Jezikoslovnih spisih I (Ljubljana 1916–19), 166–181; 321–25; 325–27; 499; 500–520 in 537–566. Gre za prispevke pod naslovom Nekoliko o svojivnih zaimkih (Cv. II. 8–12, JS I 166–189).

Poglejmo nekatera značilna mesta. Škrabec (JS I, 166 sl.) ugotavlja, da imata rod. in daj. m. in s. sp. zaimkov *moj*, *tvoj*, *svoj* v stari slovenščini naglas na končnici (*mojego*´, *tvojego*´, *svojego*´; *mojemu*´, *tvojemu*´, *svojemu*´), na kar kaže še zlasti ruščina. Navedeno delo (n. d.), 167 sl. Škrabec navaja in osvetljuje zabeležbe v Brižinskih spomenikih [kazalo bi primerjati zabeležbe s Kolaričem in BS 92]: "V I. spom. je *-oje-* vedno skerčeno: *mega*, *memu*, *me*, enkrat tudi v III.: *svem*. /.../ V češčini pa se je ohranil dolgi *é*: *mého*, *mému*, *mém*, *mé*; (primeri češko *vévoda* in staro dolensko *viuda* to je *věvô'da* = *věvô'da* iz *vojevoda*). Nasprotno zenačenje imamo v hervasčini; tu se je iz *oje* naredilo *α*: *môga*, *mômu*, *môm*, kar je stariše kaker *mo`jéga*, *mo`jému*, *mo`jém*." Nato utemeljuje *-ě-* v oblikah z zabeležbami tipa *meýga* v ljubljanski "confessio generalis". "/.../ Potemtakem je naše ljudstvo od 10. do 15. stoletja sploh govorilo: *méga*, *tvéga*, *svéga*; *mému*, *tvému*, *svému*; *mém*, *tvém*, *svém*. Stare neskerčene oblike so se mej tem popolnoma opustile; ni ljubljanski ni frizinški spominiki jih ne poznajo več." Na str. 169 govori o oblikah za im./tož. s. sp. *moje*, *tvoje*, *svoje*. – V nadaljevanju obravnava še krčenje *-oji-* > *-i-*, tip BS III 55 *tuima* tj. *tvima* za *tvoji-ma* itd. in krčenja v oblikah za ž. sp. (170). Sledi navedba sklanjatve in obsežnejše razpravljanje o naglasu. Na 172 sl. razlaga neskerčene oblike svojilnih zaimkov, ki so večinoma v rabi v današnji slovenščini (z navedbo gradiva iz narečij in starejših slovenskih besedil). V nadaljevanju je opozorjeno tudi na razmere v drugih slovanskih jezikih.

3. Nadaljnji bistveni prispevek pomeni Škrabčeva razprava Nekaj o končnicah naše "sestavljene sklanje" (Cv. VII. 5, JS I, 321–325), ki se usmerja zlasti na temeljno vprašanje, ali je za slovenske končnice tipa *-éga*, *-ému* mogoče zagovarjati izhodiščni *-ě-*. Tu kaže opozoriti na naslednja relevantna mesta. Na 321 sl. (navajano ves čas po JS I): "/.../ G. Oblak terdi (Lj. Zvon VII. 566 id.), da v naši slovenščini končnic *-éga*, *-ému*, *-ém* ni bilo, temuč le *-ega*, *-emu*, *-em*, kar bi bilo nastopilo po analogiji pronominalne sklanje za prvotno *-ajego*, *-ujemu*, *-ějem*, ter se pozneje po analogiji moškega nominativa na *-i* spremenilo v *-iga*, *-imu*, *-im*, kaker so pisali naši prvi pisatelji in nadalje večina do našega časa."

Nastanek kontrakcij po izpadu medvokalnega *-j-* Škrabec pojasnjuje kot še na več mestih. Prim. npr. 323: "Drugod je v takih slučajih mejsamoglasniški *j* izpadel, kar se tudi sicer rado zgodi, prim. *báti*, *státi*, *pás*, *gospá* iz *bofjati*, *poŷjas*, *gospoŷja*. Samoglasnika, ki sta po izpadu v dotiko prišla, sta se zenačila, kar se je moglo zgoditi progresivno ali regresivno. Progresivno asimilacijo imamo na vshodu /.../" Prim. še sklep (n. d., 324), kjer je Škrabec obnovil ključno postavko svojega dokazovanja oz. rekonstrukcije prvotnega sistema: "Se vsem tem, mislim, da

je dokazano, kolikor se v jezikoslovju le dokazati da, da je naše *-èga*, *-èmu*, *-èm*, *-èj* (dat. fem.) v resnici *-èga*, *-èmu*, *-èm*, *-èj*, kar se je po skerčenju porodilo v zloženi sklanji in potem po analogiji v zaimsko /.../."

V isti sklop problematike gre nadalje prispevek K spisku o naši "sestavljene sklanji" (Cv. VII. 7 c d.; JS I, 325–327), kjer Škrabec dopolnjuje svojo argumentacijo z navedbami iz drugih slovanskih jezikov.

K obravnavani tematiki spada končno še mesto iz razprave Nekatero napake v izreki in naglaševanju naše knjižne slovenščine. O novejših naših nedoločnih samoglasnikih, zlasti *è*, *i*, *ù*, *ò* (Cv. X. 9 c d, 10 b; JS I, 495–500 – v okviru 445–500), kjer je Škrabec na str. 499 ponovno spregovoril o sestavljeni pridevniški sklanjatvi in o polemiki, ki se je zlasti v zvezi s problemom sle. končnic tipa *-iga*, *-imu* razvila med njim in V. Oblakom: "Končnicam z *é* ali *è* prištevam tudi nekatere padeže sestavljene sklanje, g., d., l. sing. masc. in d. sg. fem., ki v stari slovenščini niso imeli vsi *ě*. Res, da sta *é* in *è* v *zlèga*, *ma'lèga* itd. mlajša od *é* in *è* v *svét*, *svèta'*, ali vendar sta s tema ista glasova. To sem obširneje dokazoval na platnicah Cv. VII. tečaja. Zoper to in nekatere druge moje misli se je odločno izrekel dr. V. Oblak v XII. zv. Jagičevega Archiva, pa ne da bi bil navel moje dokaze ter jih skušal ovreči. Da bi mogli bravci omenjenega časopisa sami soditi, sem nato jaz, koliker znam, tudi po nemško napisal svoje dokazovanje ter poslal prof. Jagiču s prošnjo, da je da natisniti, ako se mu zdi vredno. (To se je zgodilo v XIV. zvezku Archiva.) Dr. Oblak pa je mojemu spisu dostavil svoje vgovore in nasprotne dokaze. Prav! Meni je le za to, da najdemo resnico. Ta je namreč, vsaj v primeru, o katerem je tu govorjenje, za določbo prave izreke v knjižni slovenščini zadosti važna. Ako je resnica, kar dokazujem jaz, se prav bere *-èga*, *-èmu*, *-èm*, *-èj*, ako je resnica, kar uči dr. Oblak, potem moramo izrekovati s čistim *e*: *-ega*, *-emu*, *-em*, *-ej*, ali pa se verniti k nekedanjemu *-iga*, *-imù*, *-im*, *-i*, tudi v pisanju /.../."

4. Strnjeno in, kot se zdi, natančneje formulirano, je spregovoril Škrabec o problematiki skrčenja pri svojilnih zaimkih in v sestavljeni pridevniški sklanjatvi v okviru svoje razprave Ueber einige schwierigeren Fragen der slovenischen Laut- und Formenlehre, ki je izšla v AslPh XIV (1892) 321–347, ponatisnjena pa je bila v JS I, 500–537. Na to razpravo je odgovoril V. Oblak v članku Einige Bemerkungen zur vorausgehenden Abhandlung, n. d., 347–360. Škrabčev odgovor na Oblakov prispevek v AslPh ni bil objavljen, izšel pa je pod naslovom Erläuterungen und weitere Erwägungen v JS I, 537–606. Iz sopostavitve prav teh razprav se morda najjasneje vidijo ključna oz. sporna mesta pri razlagi

obravnavane problematike; ta so ostala aktualna in odprta tudi kasneje, deloma celo do danes. – Za vzorec si oglejmo nekatere odzive na omejnene Škrabčeve ugotovitve pri slovenskih jezikoslovcih, ki so se ukvarjali z istimi vprašanji.

Pri svojih izvajanjih je Škrabec, kakor že povedano, prišel v neso-glasje z V. Oblakom. Del navedene (sporne) problematike oz. argumentacije je lepo osvetlil F. R a m o v š v poročilu oz. recenziji Jezikoslovnih spisov I (Slavia II, Praga 1923–1924, 115–123).

Tako prim. npr. str. 117 sl.: "Glede *bržižinskih spomenikov* (145–150) /Škrabec/ zavrača mnenje Jagičevo Arch. I 450, da imamo v njih "mešan" jezik, ker slov. dialekti še danes kažejo nekatere v njih zapisane dvojnosti, kakor *vže – vre* (bržiž. *-že* poleg dvakratnega *tere*), *me – moje*, *-š* poleg *-ši* v II. sing. prez. itd. Pravilno poudari, da imamo v jeziku bržižinskih spomenikov pred seboj dobo, ko se pričnejo razne jezikovne novosti poleg še živečih starejših uveljavljati. Da bi iz tega sledilo, da je II. spomenik starejši, to je upravičeno ovrgel že Vondrák, Fris. pam. 28 sl." Prim. nadalje str. 118 sl.: "Glede *sestavljene deklinacije* (166–181; 321–25; 325–27; 499; 500–520 in 537–566) je Škrabec zastopal mnenje, da je v *dobrajego* itd. oziroma po *mojego*, *kojego* nastalem **dobrojego*, **dobrojemu* po onemitvi intervokaličnega *-j-* skrčenje obeh vokalov dalo *-ê-* in je za to navajal sledeče dokaze:

1. *mojego* > *mêga* (166 sl.), ki je šele kasneje pod vplivom *moj* dalo novo deklinacijo *moj-ga*, *moj-mu*, pri čemer pa ne mislim, da je *ê* izpodrinjen po *oj* ali deloma celo sam vnesen pred *oj* na pr. v instr. pl. *mojêmi*, marveč so k nom. *moj* bile pritaknjene končnice *-ga*, *-mu* ozir. *mojêmi* je analogično po *têmi*, kar ima tako pogosto shrv.; prim. še zelo slično stanje v stčeš. in stpolj. /.../

2. *vojevoda* > *vêvôda* > dolenjsko XVI. stol. *viûda*, kakor pišejo Trubar, Dalmatin itd.;

3. *dobroje-pol'e* > *Dobrépolje*, dial. izgovor: *dobráipole* /.../; glede akcentuacije pripomnim, da imamo v *Dobrépolje*, *Velésovo* < **veloje-selo* /.../ akutirani *-é-* < *-ojê*; *Dôvje* "Lengenfeld" je iz **d'ôlgê*, **dîgoje* z novoakutiranim *ž*, nedoločna oblika *dôlg*; *g* > *j* po dial. palatalizaciji;

4. *zslajego* [z anal. osnovo oz. akcentuacijo] > *zlêgà* – *zligà* ozir. *zlêga*, pisano *zleiga*. Oblike *lepiga*, *lepimu* itd., kakor jih beremo pri starejših slovenskih pisateljih imajo tedaj svoj *ì* iz nenaglasenega *ê*.

Proti temu je Oblak, Ljub. Zvon VII. 566 sl; AfsI Ph 12, 504 in 14, 347 sl. trdil, da je slov. *-ega* po analogiji pronominalne deklinacije nadomestilo nekdanje *-ajego* in da je *-iga* nastalo pod vplivom nom. *lepi*; pri tem se je predvsem branil priznati kontrakcijo *oe* > *ê*, sklicujoč se na to, da se v češčini ta dva vokala skrčita v *é* in ne v *ê* (*vêvoda*, *mêho*, *dobré*). Oblike v starejših tekstih in v nekaterih današnjih narečjih

(Rezija, Zilja) govore popolnoma jasno, da je imel Škrabec prav. Pa tudi, kar se tiče češkega *é* < *oe*, je slovenski kontrakcijski produkt ž njim v skladu, česar Škrabec ni vedel, ker se je v živahni polemiki preveč zavzel za *ê*. Kontrakcijski ozir. asimilacijski proces se je vršil takole: *ôě* > *ôe*, *ěě* > *ē* t. j. dolgi *ē*, ki pa je bil v slovenščini kvalitativno in kvantitativno enak tedanjemu slovenskemu refleksu za praslovanski *ê*, vsled česar je ž njim odslej doživljal iste izpremembe ter ga zato moramo nazvati *sekundarni ê*; v češčini pa je bil ta asimilacijski *ē* kvalitativno različen od tedanjega refleksa za prasl. *ê*, radi tega ni mogel ž njim sovpasti in je kot *é* živel dalje."

5. Prim. še nekatera nadaljnja mesta, ki kažejo, kako so slovenski jezikoslovci povzeli Škrabčevo stališče glede obravnavane problematike oz. sami prišli na dodatnem gradivu do enakih sklepov:

Tako npr. F. R a m o v š, Morfologija slovenskega jezika (Lj. 1952) v poglavju "Sestavljena fleksija adjektiva", ob obravnavi rod. ed. (str. 102 sl.) meni: *"*dobrajego v sle.: 1. dóbréga, 2. enklitično rabljena oblika je dobila akcent pronomina: dobréga. Ta je mogla ali ostati do danes poudarjena na končnici, ali pa je akcent prenesla: 3. dobréga. /.../ V neakcentuirani poziciji se je é reduciral. Od Trubarja dalje so pisali dobriga do l. 1849, ko je Luka Svetec v knjižnem jeziku uvedel reformo po obrobni govori. Vprašanje je sedaj, ali je ta -i- pri Trubarju iz é (tako Škrabec), ali je nastal, kakor je trdil Oblak, po analogiji na N., torej dobri, dobri-ga, dobri-mu itd. Oblak se je opiral na češko obliko dobrého in trdi, da bi pričakovali v sle. -e- in ne -é-. V centralnih dial. je oblika dobriga nastala verjetno brez analogičnega vpliva sklonov z -i-, torej iz dobréga, predvsem če upoštevamo pogostne primere adjektivov kakor zléga itd. Po dialektih imamo pa še primere, kjer neakcentuirani é ne prehaja v i, pač pa v a, pa imamo kljub temu primere tipa dobriga: Slov. gor. dobriga. V vsakem takem primeru pa je -i- tja vnešen po velikem številu sklonov, kjer je -i- upravičen: dobrih, dobrima itd. Pravilna oblika je tudi v Rožu: dóbraha, krivaha, poleg te forme še ləpahə ali lpáha, kjer je pa -h- sredi besede onemel, imamo nove kontrakcije: lpá, mojahá ali mojá."*

K temu J. R i g l e r v svoji posmrtno izdani oceni Ramovševe Morfologije (J. Rigler, Ramovševa Morfologija slovenskega jezika. SR 33, 1988, 335-349). Prim. str. 345: "K sestavljeni sklanjatvi ni mnogo pripomniti. Sedaj je jasno, da je kontrakcija možna in glavni Oblakov argument, češ da češč. ne izkazuje *é*, zavračajo z mnenjem, da je bil ob kontrakciji češki *é* že zožen (prim. Ramovš, Slavia II, 118-9, RSAZU II/1944, 117). Mislim pa, da to niti ni potrebno, ampak da *oje* v češč. že

zato ni sovpadel z *é* (za psla. *ě* sprejemam z Ramovšem, RSAZU II, 111–124, fonet. vrednost *ǎ*), ker se je pri češ. *ě* okrepil sprednji palatalni element, ki ga kontrahirani *oje* najbrž ni vseboval, medtem ko je sle. *šla* v smeri depalatalizacije, zato je pri nas kontrahirani *oje* z njim lahko sovpadel."

6. Glede celovitejše ocene Škrabčevega prispevka slovenskemu jezikoslovju velja omeniti Ramovšev rokopisni sestavek (ki je bil objavljen v: Fran Ramovš, Zbrano delo. Prva knjiga, Ljubljana 1971) Zgodovina slovenske slovnice, n. d., 213–250. Tako prim. str. 243 sl., kjer R a m o v š govori o Škrabcu: "Velikega pomena za razvoj znanstvenega, historičnega študija slov. jezika pa je p. St. Škrabec. /.../ Jezikoslovje je imel za strogo znanost in je prišel do svojih rezultatov po strogi znanstveni metodi: zato ni našel doma rodovitnih tal. /.../ Oziraje se na zgodovino jezika, sledeč razvoju praslovanskih glasov v drugih slovanskih jezikih in upoštevajoč današnje reflekse v centralnih narečjih je delal popolnoma v smislu moderne lingvistike, določal neovrgljive zakone izreke in pisave slov. knjižnega jezika. To nalogo je potem nadaljeval in skoro vse njegovo proučevanje je šlo v to smer. S tem je postal oče slovenske fonetike. /.../" in še str. 244 (k delu Škrabčevih prispevkov na platnicah Cvetja z vertov sv. Frančiška, 1880–1915): "V vseh teh razpravah stoji trdno na zgodovinski podlagi kot dotlej še nihče, razbira fonetične subtilnosti narečij, vse to pa zato, da more določiti izreko in pisavo." V nadaljevanju Ramovš omenja nadaljnja območja Škrabčevega raziskovanja. Prim. še str. 245: "Večino svojega dela pa je položil v polemike. /.../ A v vseh teh delih, ki niso sistematično obdelana, je nagrmadil toliko gradiva za slovensko slovnico, za zgodovino našega jezika in naše pisave, za klasifikacijo slov. narečij itd., da bo na njegovem delu slonelo vse naše prihodnje jezikoslovje." Prim. še v zvezi s Škrabčevimi Jezikoslovnimi spisi (n. d.): "Doslej so izšli 3. zvezki I. knjige. Nadaljnje izdajanje bo vodil dr. A. Breznik. Pri tej izdaji je Škrabec v pripombah pod črto podal tudi mnenja, ki so jih jezikoslovci pozneje izluščili, tako da je s tem stvorjen nekak stik s sedanjim znanjem zgodovine slov. jezika."

7. V zvezi z argumentacijo za slovenski izhodiščni *-ě-* v sestavljeni pridevniški sklanjatvi in sklanjatvi svojilnih zaimkov kaže opozoriti še na nekatera mesta v Riglerjevih razpravah. Tako npr. [citirano po zborniku J. R i g l e r, Razprave o slovenskem jeziku. Ljubljana 1986] iz razprave Pripombe k Pregledu osnovnih razvojnih etap v slovenskem vokalizmu, n. d., 189: "Kontrakcija je nastopila pred denazalizacijo in refleks je nazal. O tem ne more biti dvoma. Ne dokazujejo nam tega

samo Brižinski spomeniki, kjer dobimo tudi že kontrahirane oblike, pa še nazale, ampak zlasti taki primeri kot koroško *zec* z refleksom za *ę* (oziroma v tistem delu Podjune, ki ima še ohranjene nazale, z nazalom) in *zajęc*. Pa ne samo severozahodni del slovenščine, ki je dalj časa obdržal nazale, tudi severno štajersko področje, ki se razlikuje nazal od *ě* in etimološkega *e* (v dolgih zlogih), prav tako kaže na *ę* v takih primerih." – V zvezi s Škrabcem prim. še str. 212: "/.../ Tudi za slovenščino dokazana²⁴ kontrakcija *oje* > *ě* ne nasprotuje novemu pojmovanju razvoja *ě*. [op. ²⁴ n. d. navaja vir: "Prim. S. Škrabec, Cvetje z vertov sv. Frančiška (Cv.) II, 1881, 8 c–d; VII, 1887, 5 b–d; AfsIph XIV, 1892, 321 sl."]

8. Bolj ali manj sodobni jezikoslovci, pa tudi ti iz novejšega oz. najnovejšega časa, so imeli o problematiki, ki jo je večinoma reševal oz. vsaj nakazal Škrabec (deloma pred njim že drugi jezikoslovci, npr. Miklošič) sorazmerno različna stališča. Zdi se, da se sporna vprašanja oz. razlage zaimkovne in t. i. sestavljene pridevniške sklanjatve dajo razdeliti na naslednje točke:

1) Izravnave različnega tipa pri zaimkih kot *ta*, gen. **togo/toga* → bodisi *těga* z medparadigmatsko analogijo po mehki sklanjatvi bodisi → *těga* z znotrajparadigmatsko analogijo.

Škrabec (npr. JS I 515) je opozoril, da se pri tem zaimku v BS dobi *-o-*, v sle. od XV. st. dalje *tiga*, *timu*, *tím*, torej (po njegovem zapisu: *těga*´, *těmu*´, *těm*). Še v Conf. gen. se dobi *seyga*. Gre torej za prvotni *ě*. Po R a m o v š u, Morf. 87, se dobi gen. *toga* še ohranjen v adverbialnih zvezah in dialektično (Rezija, Prekmurje). Sicer je posplošen *-ě-* (npr. Conf. gen. naglašeno: *teyga*, enklitično *tiga* do Svetčeve reforme l. 1849). Ramovš (n. d.) za Rezijsko navaja tudi vzporedno možnost *taha*, pri čemer *-a-* izvaja iz nenaglašene *-ě-* (glede zastopstva z *-o-* oz. *-ě-* v dat. in lok. sg. prim. Ramovš n. d.).

V o n d r á k, Vergl. slavische Grammatik II (1908), 90, tudi za sle. (podobno kot npr. sr. bolg., srb., st. polj., st. češ. itd.) računa s kratkim *-ě-*, nastalim po analogiji mehke sklanjatve.

V a i l l a n t, Gramm. compar. des langues slaves II (1958), 397 sl., za slovenščino očitno računa z izhodiščno obliko *těga*: "/.../ "Le génitif singulier masculin-neutre est en *-ga* dès le vieux slovène des Xe–XIe siècles: *jega*, etc., à côté de *jego* slavon. C'est une innovation ancienne du slovène et du serbo-croate, avec *-a* pris à la flexion nominale. On trouve dans les textes vieux-slaves de rares exemples de *-ga*: *koga*, *sega*, pour *kogo*, *sego*: c'est un trait du slavon occidental, le bulgare-macédonien maintenant *-go*. Les désinences *-ega*, *-emu*, *-em* du type mouillé et de la flexion contracte de l'adjectif ont été généralisées

en slovène; les formes du type dur se conservent dans la flexion de *kdó* 'qui', gén. *kóga*, outre des traces dialectales de l'ancien *toga*. Le vieux slovène distinguait *-oga* (*takoga*, etc.) et *-ega* contracte (*mega* de *mojega*). Vaillantova formulacija v zvezi s stanjem v srhv. dialektih se zdi dvoumna: "/.../ Au génitif singulier masculin-neutre, la désinence *-oga*, *-ega* apparaît dès le début du serbo-croate, comme du slovène" in str. 400: "Pour le pronom v. sl. *sī*, il a dans la langue ancienne les formes *saj* et *sī*, čak. *sa*; gén. *sega(j)*, čak. *segā*, etc. Ce pronom, peu avant sa disparition au XVIe siècle, a exercé à nouveau une action sur les autres démonstratifs: le ragusain a gén. *těgā*, *těmū*, et *ovegā*, etc., d'après *sega(j)*, *semu(j)*."

K temu prim. še L e s k i e n, Grammatik der serbo-kroatischen Sprache (Heidelberg 1914), str. 370 in I v š i ć, Slavenska poredbena gramatika (Zagreb 1970, priredili J. Vrana in R. Katičić), str. 229 in 234.

2) Pri skrženih oblikah svojilnih zaimkov v gen., dat. lok. ed. m. s. sp. je v slovanskih jezikih mogoča oblika z *-ē-* poleg *-ō-*. Tu je Škrabec (po Miklošiču in proti Oblaku) argumentiral, da gre v slovenščini za *-ē-* v nasprotju z *-ē-* npr. v češčini. Kasneje se (med drugim) V o n - d r á k (n. d., 105) sklicuje na Oblaka, AslPh XV, 156, ter glede skrženih oblik v BS dopušča celo možnost hrv. vmesne stopnje: "Hier sind überhaupt solche Formen zahlreich: *me* für *moje*, *mega* für *mojega*, *memu*, *tva* für *tvoja*. Doch könnten hier auch die Reflexe eines s.-kr. Mediums gesucht werden."

V a i l l a n t za slovenščino pri skrženih oblikah tipa *mega* vsekakor računa z refleksom za *-ē-* (n. d. 468): "Le slovène a *môj*, neutre *móje*, etc., mais les dialectes présentent des formes contractes, et gén. *mójega* de la langue littéraire n'est qu'une graphie archaïsante pour *mojga*, *mejga*, *měga*, selon les parlars. Déjà le vieux slovène des Xe-XIe siècles présente *me*, *mega*, acc. fém. *mo*, etc., à côté de *moje*, etc.; et même *tvīma* (un ex.) avec une désinence en *-ī-*, mais ailleurs *tvoimi*, etc." Sbh. stanje obravnava n. d., 468 sl.: "Le serbo-croate a *môj*, neutre *mòje*, etc., avec seulement les formes contractes gén. *môg(a)*, loc.-dat. *môm(e)*, à côté de *mòjeg(a)*, *mòjem(u)*. Mais le moyen serbo-croate présentait tout un jeu des formes contractes qui ont disparu dans la langue moderne, neutre *mē*, fém. *mā* à côté de *moje*, *moja*, etc.; et aussi, mais plus rarement, *mīm* pour *mojim*, etc., avec extension secondaire aux désinences en *-ī-*."

Škrabec je na navedenih mestih tudi skušal razložiti nastanek *-ō-* poleg *-ē-* s progresivno oz. regresivno asimilacijo < *-oje- pred skrženjem.

L e s k i e n (n. d., 370) meni, da so srbh. skrčene oblike svojilnih zaimkov nastale po analogiji pridevniške sklanjatve: "Statt gen. sg. *mò-jega*, dat.-lok. *mòjemu* kommt vor *môga*, *mômu* (*môme*); sie sind wohl nicht aus den volleren Formen kontrahiert, sondern den Kasusformen des bestimmten Adjektivs (*nòvôga*, *nòvômu*) nachgebildet." Tako tudi (n. d., 450): "Wo in Mundarten, čakavischen wie štokavischen, statt *-oga*, *-omu* usw. bei den harten Stämmen *-ega*, *-emu* steht, z. B. in Ragusa immer *těgâ*, *òvegâ*, hat Ausgleichung mit den weichen wie *njèga*, *mòjega* stattgefunden."

3) V oblikah tipa *dobrèga* itd. sestavljene pridevniške sklanjatve se je Škrabec (kot pri skrčenih oblikah svojilnih zaimkov) zavzemal za razlago z refleksom *-ě-* v slovenščini. Tudi tukaj je bil npr. V o n d r á k, kot kaže, mnenja, da gre za vpliv mehke sklanjatve (tip *jego*, n. d., 119 sl.): "Im Slov. stimmt die Dekl. vielfach mit dem S.-kr. überein, im allgemeinen hat sie sich aber mehr an *jego* u. s. w. angelehnt. N. Sg. m. *lepi*, n. *lepo* (wohl nach *město*, *to* u. dgl., sonst auch *večne* Freis. Denkm., kärnt. *to dobre* "das Gute"), f. *lepa*; G. Sg. m. n. *lepega* (schon in den Freis. Denkm. *nepraudnega* neben *diniznego*), f. *lepe* (also wie im S.-kr., so schon in den Freis. Denkm.); D. Sg. m. n. *lepemu* (so schon in Freis. D.: *zuetemu*), f. *lepi* (Freis. D. noch *zutej*, dann auch *-oj* neben *-ej*); A. m. *lepi*, n. *lepo*, f. *lepo*; L. Sg. m. n. *lepem* (selten *-om*), f. *lepi* (*-ej*, in den Freis. D. *nepraudnej*); I. Sg. m. n. *lepim*, f. *lepo* (schon in den Freis. D. *vuelico*). /.../ Die kontrahierten Formen des Pl. finden wir schon in den Freis. Denkm. *minsih* (*mьnših*), *nepraudnih*, D. *zuetim* u. s. w."

V a i l l a n t, n. d., ob obravnavi pridevniške sklanjatve izhodiščno pravilno opozarja na približevanje pronominalne in sestavljene pridevniške sklanjatve (501 sl.): "Quelques formes nouvelles du vieux slave soulignent la tendance à rapprocher la flexion de l'adjectif déterminé de la flexion pronominal /.../. Cette tendance se développe dans les langues slaves, en même temps que les contractions dans les désinences."

Slovenščino obravnava na str. 507: "Les désinences gén. *-ega*, dat. *-emu*, lok. *-em*, sont celles du vieux slovène des Xe-XIe siècles, concurrencées par *-iga*, *-imu*, *-im*, formes dialectales de la langue actuelle. /.../ Le nominatif-accusatif neutre singulier était en vieux slovène *-e*, contraction régulière de *-oje* /.../, et cette désinence subsiste dialectalement, et, dans la langue commune, dans des noms de lieux comme *Dobropolje*; elle a été remplacée secondairement par *-o* pris à la flexion indéterminée, et la différence entre les deux formes déterminée n'est plus indiquée que par l'accent du radical: indét. *nòv*, neutre

nóvo, déterm. *noví*, neutre *nôvo*. Le locatif-datif féminin était en *-ej*; la langue commune a généralisé *-i* de la flexion nominale, comme dans les pronoms."

Srbh. in njeno razmerje do stanja v slovenščini obravnava na str. 508 sl., kjer tudi opozarja na kvantitativno razmerje med vokalizmom v zaimkovni in pridevniški sklanjatvi v srbh.: "La différence avec la flexion pronominale est ramenée à une opposition de quantité: gén. *tôg(ā)*, loc.-dat. *tôm(ē)*, et *nāše*, gen. *nāšeg(a)*, loc.-dat. *nāšem(u)*, avec *o*, *e* brefs, en regard de *ō*, *ē* contractes de l'adjectif. /.../ La flexion serbo-croate se caractérise par la contraction en *-ō* de *-oje* du nominatif-accusatif neutre singulier et par la forme en *-ō-* des désinences nouvelles, gén. *-ōga* (*-ōg*), etc. Le fait est général dans la domaine serbo-croate, et attesté dès le début: čak. *novô*, *novôga*, etc., et de même en kajkavien, à la différence du slovène. Cette contraction en *-ō-*, qu'on retrouve en bulgaro-macédonien ancien, pour *-ē-* des autres langues, n'est sûrement pas purement phonétique /.../, et *nōvō* est analogique de l'indéterminé *nōvo*, *nōvôga* de *-oga* de la flexion pronominale. Au locatif-datif féminin singulier, la désinence *-ōj* est directement empruntée à la flexion pronominale, comme en russe, avec une extension à la flexion mouillée qui apparaît dès XIIIe siècle; ici, le kajkavien présente *-e* et *-i* de la flexion nominale, comme le slovène, à côté de *-oj* comme čak. *novôj*".

K srbh. določni pridevniški sklanjatvi (tip *-ōga*) prim. še L e s - k i e n (n. d., 450): "Die bestimmten Adjektiva haben im Singular von Anfang der Überlieferung an gen. *-ōga*, dat. *-ōmu*, lok. *-ōm*; wo *-ago*, *-umu* steht, ist es kirchenslavischer Einfluß. Einmal sind auch im Skr. solche Formen vorhanden gewesen und zwar mit langem *ā*, *ū* aus Kontraktion von *-aago*, *-uumu* /.../; die Längen sind fortgesetzt in dem *ō*, *ū* der rein pronominalen Formen."

Prim. nadalje I v š i ć (n. d., 234 sl.): "Stariji likovi dolaze u nekim srednjobugarskim i drugim spomenicima. Tako, na primjer, u Trnovskom evanđelju (iz g. 1273) dolazi u lok. sg. *-ěamъ* pored *-ěmъ*. Napose treba spomenuti da je u srednjobug. spomenicima osobito čest lik *-oomu*, npr. *světoomu*. Za taj lik misli Vondrák da je nastao samo pisarskom kombinacijom prema likovima *-omu* i *-uumu* (prema dva *-uu-* došlo je i dva *-oo-*) jer znamo da se *-omu* javlja već u mlađem dijelu Zogr. Jednako se prema *-oomu* razvilo i *-eamu*. U mlađim hrvatskoglagoljskim spomenicima dolaze često i genitivi žen. roda na *-oje-* (npr. *prvoje*): *toje*. Hrvsrp. lik *-ī*, *-ō*, *-ā* razumijemo prema starijem *-yjb*, *-oje*, *-aja*, npr. *dōbrī*, *dōbrō*, *dōbrā*. Inače u hrvsrp. promjeni dolazi utjecaj pronominalne deklinacije. Lik *-ago* u gen. sg. dolazi do 15. vijeka, ali pored njega već od najstarijih vremena *-ogo* i *-oga*, danas *-ōg(a)*. Budući da se

govori, na primjer, *dōbrōga* pored *tōga*, to ne možemo reći da je završetak *-oga* prosto preuzet iz pronominalne deklinacije, jer vidimo da je *-o-* različite kvantitete. Duljina *-ō-* u pridjeva bit će prema duljini u završetku u ostalim padežima; ne bi bilo nemoguće da je duljina zadržana i prema starijem liku *-āgo*. Utjecaj pronominalne deklinacije imamo i u dat. i lok. *-ōmu* i *-ōm* gdje *-ō-* treba tumačiti kao u genitivu. Utjecaj pronominalne deklinacije imamo i u dat.-lok. sg. žen. roda na *-ōj* (mj. *-ějī*). Utjecaj spomenute deklinacije dolazi gdješto i u pluralu; tako se, na primjer, u gen. pl. nalazi u nekim spomenicima i *-ěh* (mj. *ih*) prema *těh*. Naš gen. sg. žen. roda na *-e*, npr. *dōbrē*, razumijemo prema *-eje* u *ja*-osnova (: *vīšnjē* < *vīšnjeje* < *vīšnjeje*). /.../ – Na našu je promjenu dosta nalik i promjena u slov. jeziku, npr. *mládi*, *mládo*, *mláda*; gen. *mládega*, *mláde*; dat. *mládemu*, *mládi*; lok. *mládem*, *mládi* itd. U slov. jeziku dolazi u nom. sg. sred. roda i *-e* < *-oje* (u Koruškoj). Za *-ega*, *-emu* i *-em* ne može se reći da je prosto preuzeto od zamjeničkih *jo*-osnova (tako bi bilo prema Vondráku /.../). U spomenutim završecima *-e-* je fonetički različito od *-e-* u *njéga*, *njému*, *njém*, kako pokazuje i slov. *těga* (pored *tegà*), *těmu* (pored *temù*), *těm* (pored *tèm*). U *-e-* u složenoj deklinaciji imamo refleks kontrakcije; *-ega* < *-ojego* : *mojeho* kao češ. *dobrého* < **dobrojeho* : *mojeho*. U dat.-lok. *mládi* razumijemo *-i* prema *-eji* kao *-e* u gen. prema *-eje*. /.../ U češ. jeziku je nom. sg. *dobrý*, *dobré* (< *dobroje*), *dobrá*, a u polj. *dobry*, *dobre*, *dobra*; gen. češ. *dobrého*, polj. *dobrego*, dat. češ. *dobrému*, polj. *dobremu* < *dobrojeho*, *dobrojemu* prema *mojeho*, *mojemu* /.../."

S skrčenjem, njegovim nastankom in distribucijo se je sorazmerno podrobno in sistematično ukvarjal še G. Y. S h e v e l o v, A Prehistory of Slavic, The historical Phonology of Common Slavic (1964), 524 sl., in med drugimi posebej v svoji knjigi J. M a r v a n, Prehistoric Contraction (1979) ter v številnih predhodnih študijah. Zaradi preobsežnosti in številnih spornih argumentacij in večkrat (tudi za slovenščino) vprašljivega gradiva jih na tem mestu ni mogoče obravnavati.

In končno kaže (v tem izboru) omeniti vsaj še povzemajoči prispevek S. B. B e r n š t e j n a, Kontrakcija i struktura sloga v slavjanskix jazykax, Slavjanskoe jazykoznanie, VI. međunarodnyj s'ezd slavistov, Moskva 1968, 19-31. Bernštejn (str. 22) opozarja na pojav skrčenja v ruščini in na to, da slednje dejstvo tudi v novejših prikazih ni upoštevano. Pri tem citira tudi Marvana, Slavia XXXV, 1966, 345, ter posebej opozarja na stanje v južnoslovanskih jezicah (n. d.): "Еще менше основаниј игнорировать факты контракциј в јужнославјанских јазыках. Хорошо известны в памјатникax старославјанского јазыка стјаžené формы в прилагателных и в imperfekte типа *dobrago* (< *dobrajego*), *dobrumu* (< *dobrujemu*), *veděxъ* (< *veděaxъ*), *možaxъ* (< *možaxъ*). Net сомнений, что v

dannom slučae pamjatniki XI v. ogražajut osobennosti živoj narodnoj reči slavjan Makedonii, Mizii, Balkan i Frakii. Pravda, daleko ne vse slučai uproščeniya struktury možno rassmatrivat' kak sledstvie kontraktcii. Tak, tv. p. ed. č. *dobryimъ* vzniklo, konečno, ne v rezul'tate fonetičeskogo slijaniya imennoj formy *dobromъ* i mestoimeniya *imъ*, a vsledstvie perestrojki dannoj struktury po opredelennym morfologičeskim modeljam. V mestoimennyx prilagatel'nyx staroslavjanskogo jazyka takix slučaev mnogo. Ne imejut k kontraktcii otnošenija i slučai tipa *dobrogo, dobromu ...*, predstavlennye posledovatel'no v vostočnoslavjanskix jazykax i sporadičeski v pamjatnikax staroslavjanskogo jazyka. Oni vznikli pod vozdejstviem mestoimennogo sklonenija *tz, togo, tomu ...* Trudnee dat' uverennyj otvet na vopros o proisxoždenii zapadnoslavjanskix form tipa *dobrega, dobremu ...* Oni mogli vzniknut' v rezul'tate kontraktcii: *dobrajego > dobraego > dobreego > dobrěgo > dobrogo*. Odnako nel'zja isključit' vozmožnosti zdes' morfologičeskix preobrazovanij. Stjaženye formy izvestny ne tol'ko staroslavjanskomu jazyku. Oni vstrečajutsja i v drevnix serbskix, xorvatskix i slovenskix tekstax."

0 skrčenju v slovenščini prim. n. d., 23: "Specialistam xorošo izvestny mnogočislennye slučai kontraktcii v slovenskom jazyke. V etom otnošenii on ne ustupaet zapadnoslavjanskim jazykam. Sledy kontraktcii predstavleny v literaturnom jazyke (sr. *báti se* "bojatsja", *pás* "pojas", *svák* "dever', svojak", *státi* "stojat'", stál "stojal"), ešče bol'se v govorax (sr. lit. *zájec*, dial. *zéc*). Kontraktcija v slovenskom ogražena vo mnogix kornevyyx morfemax, oxvatyvaet mnogie slovoobrazovatel'nye elementy slov i fleksii. Mnogočislennye slučai kontraktcii v različnyx pozicijax naxodim v kajkavskix i čakavskix govorax serboxorvatskogo jazyka. Imenno to dalo osnovanie P. Naxtigalu po priznaku kontraktcii jazyki etogo rajona (slovenskie govory, kajkavskie i čakavskie govory) ob'edinit' s zapadnoslavjanskimi jazykami. /.../".

Končno prim. še njegova splošnejša izhodišča oz. sklepe (n. d., 29): "Utrata intervokalnogo *j* i posledujuščaja za etim kontraktcija proisxodili v slavjanskix jazykax v raznoe vremja, no vsegda posle utraty sverxkratkix, t. e. posle raspada praslavjanskoj slogovoj struktury (sil-labem). Utračivalsja ne *j*, a *i*. Poetomu vse processi, svjazannye s kontraktciej, ranee nastupali tam, gde ran'se i posledovatel'nee soglasnyj *j* izmenjalsja v poluglasnyj *i*. V odnix pozicijax *i* utračivalsja bez vsja-koj kompensacii (napr., *aja > aia > aa > ā*), v drugix – slivalsja s posledujuščim glasnym v dolgij monoftong (napr., *ǫie > ĭe > ē*). Sverxkratkije v sloge pred etim dolgim monoftongom utračivalis', nesmotrja na to, čto po pravilu Gavlika oni dolžny byli soxranitsja. Prežde ja vsled za Trubeckim ne učityval roli *ǫ* v sozdanii dolgix monoftongov. A imenno v češskom jazyke ona byla velika. Kontraktcija nastupila v slav-

janskix jazykax v raznoe vremja. Ranšše vsego v češskom, pozže - v slovackom i slovenskom, ešče pozže - v štokavskix govorax serboxorvatskogo jazyka. Kak uže otmečalosa vyše, v nekotoryx severnovelikorusskix govorax kontrakcija v nastojaščeje vremja dejstvuet kak živoj fonetičeskij process. S kontrakciej byli svjazany ne toľko fonetičeskie i fonologičeskie izmenenija, ne toľko glubokie preobrazovanija struktury sloga: menjalsja vnešnij oblik morfem i granicy meždju nimi (sr. *zajęcъ* > *zec*). Suščestvennuju rolъ sygrala kontrakcija v istorii fleksij."

Na podlagi gradiva in primerjave različnih argumentacij sodobnih in kasnejših jezikoslovcev (obsežno ponazorjenih s citati) je razvidno, da je imel Škrabec prav, ko je trdil, da so t. i. zaimenske oblike privedniških besed v slovenščini nastale po skrčenju v tematski samoglasnik *ě*, ne *e*, in se dalje razvijale, kot sicer jat, različno glede na svojo kvantiteto.

NAVEDENA LITERATURA

- A. Bajec, *Aleksander V. Isačenko: Jazyk a pôvod Frizinských pamiatok. /.../*. - SR II (1949), 160-163.
- S. B. Bernštejn, *Kontrakcija i struktura sloga v slavjanskix jazykax*. - Slavjanskoe jazykoznanie, VI. meždunarodnyj sjezd slavistov, Moskva 1968, 19-31.
- A. V. Isačenko, *Jazyk a pôvod Frizinských pamiatok*. - Sprache und Herkunft der Freisinger Denkmäler. Bratislava 1943.
- St. Ivšić, *Slavenska poredbena gramatika*. - Priredili Josip Vrana i Radoslav Katičić. Zagreb 1970.
- J. Marvan, *Prehistoric Contraction*. - (translated by W. Gray), University Press, University Park and London 1979.
- V. Oblak, *Einige Bemerkungen zur vorausgehenden Abhandlung*. - AslPh XIV (1982), 347-360.
- F. Ramovš - M. Kos, *Brižinski spomeniki*. - Ljubljana 1937.
- F. Ramovš, *P. Stanislav Škrabec: Jezikoslovni spisi, I. zvezek (1.-4. snopič)*. /.../ - Ljubljana 1916-19. /.../ Slavia II (1923-24), 115-123.
- F. Ramovš, *Morfologija slovenskega jezika*. - Skripta, prirejena po predavanjih prof. dr. Fr. Ramovša v l. 1947/48, 48/49. Ljubljana 1952.
- F. Ramovš: *Zgodovinske slovnice*. - V: Zbrano delo. Prva knjiga. Ljubljana 1971, 213-250.
- J. Rigler, *Pripombe k pregledu osnovnih razvojnih etap v slovenskem vokalizmu*. - SR XV (1967), 129-152.

- J. Rigler, *Razprave o slovenskem jeziku*. – Slovenska matica. Razprave in eseji 30. Ljubljana 1986.
- J. Rigler, *Ramovševa Morfologija slovenskega jezika*. – SR XXXIII (1985), 335-349.
- G. Y. Shevelov, *A Prehistory of Slavic*. – The Historical Phonology of Common Slavic. Heidelberg 1964.
- S. Škrabec, *Ueber einige schwierigere Fragen der slovenischen Laut- und Formenlehre*. – AslPh IXV (1892). 321-347.
- S. Škrabec, *Jezikoslovni spisi I*. – Ljubljana 1916-1919.
- F. Tomšič, *Podoba najstarejše pisne slovenščine*. – SR IX (1958), 19-34.
- A. Vaillant, *Grammaire comparée des langues slaves II*. – Pariz 1958.
- V. Vondrák, *Vergleichende slavische Grammatik II*. – Göttingen 1908.

Zusammenfassung

ZU DEN VON STANISLAV ŠKRABEC DARGEBRACHTEN BEITRÄGEN ZUR FRAGE DER KONTRAHIERTEN FORMEN BEI DEN POSSESSIVPRONOMINA UND IN DER ZUSAMMENGESETZTEN FLEXION DER ADJEKTIVA

Von dem Material, das vor allem in den Freisinger Denkmälern und in den slowenischen Dialekten zum Vorschein kommt, ausgehend, werden die Argumente von Škrabec (bezüglich der Rekonstruktion kontrahierter Endungen in der Adjektivflexion und des Einflusses der kontrahierten Formen der Possessivpronomina auf die adjektivische Flexion) im Lichte einiger zeitgenössischen wie auch späteren alternativen Erklärungen vorgestellt.

Die kontrahierten Formen sind nämlich ein wesentliches Element der Bestimmung des sprachlichen Status von Freisingen Denkmälern. Die Erklärung der Kontrahierung bzw. ihrer Vertretung innerhalb der slawischen Sprachen (z. B. das Verhältnis des Südslawischen zum Westslawischen, insbesondere zum Tschechischen und Südslovakischen, oder aber innerhalb des [westlichen] Südslawischen das Verhältnis des Slowenischen [samt den Dialekten] und des Kroatischen und Serbischen [samt den Dialekten]) stellt noch immer bis zu einem gewissen Grad ein offenes Problem dar.